

Gesprek met prof. dr. J. P. Roos en drs. L. J. P. van Doornen over hart- en vaatziekten

Brede medische voorlichting belangrijker dan preventie-golf

Kort voor Kerst besloot de Utrechtse hoogleraar prof. dr. F. L. Meijler een optreden in de actualiteitenrubriek van de TROS met de wens: „Eet smakelijk”. Hij richtte zich tot de kijkers, die de feestdagen toen nog voor de boeg hadden; zelden zal de alledaagse uitdrukking zoveel deining hebben veroorzaakt.

„Prof. dr. F. L. Meijler is verbaasd, de Nederlandse Hartstichting woedend en het Instituut voor Humane Voeding van de Landbouwhogeschool bezorgd”, schreef De Volkskrant op 24 december. Wat was er aan de hand?

Drs. Van Doornen (links) en prof. Roos (foto's: Peter Wolters, AVC-VU)

Op een symposium van de „Stichting Bio-wetenschappen en Samenleving”, dat over „Hart en vaten - Achillespees van een beschaving” ging, had prof. Meijler een paar harde noten gekraakt, naar zijn zeggen om de discussie te stimuleren. Wat hij zei, bleef echter niet binnen de muren van het Amsterdamse Tropenmuseum. Het stond daags daarna in tal van kranten en het loog er niet om. *De geneeskunde van deze dagen heeft een heilige koe, te weten de preventie van hart- en vaatziekten door middel van de bestrijding van risicofactoren*”.

Het betrof, zei hij, „een propaganda-koe die met behulp van de STER Becel produceert”. „Goed voor hart- en bloedvaten” en ons sterk vereenvoudigde, maar niet noodzakelijkerwijs juiste slogans voorhoudt – „hartstikke slecht” of „hartstikke goed” – Was de eenvoud maar het kenmerk van het ware! In de biologie en dus in de ge-

neeskunde gaat ook deze slogan niet op”.

Een redenering die veel wordt gehoord in verband met hart en vaatziekten, gaat ongeveer als volgt: mensen die veel sigaretten roken, mensen met een hoge bloeddruk en mensen met een te hoog cholesterolgehalte in het bloed hebben meer kans op een hartinfarct dan andere mensen. Zie je kans die mensen van het roken af te brengen, hun bloeddruk en hun cholesterolgehalte omlaag te krijgen dan doe je aan preventie (het voorkómen) van hart- en vaatziekten. Prof. Meijler keerde zich in zijn voordracht tegen het rechtlijnige in deze redenering; tegen de suggestie alsof oorzaken en gevolgen bij hart- en vaatziekten zo duidelijk zouden zijn te onderscheiden.

Het betoog van prof. Meijler moest niet worden opgevat als „een vrijbrief voor ongebreidelde gulzigheid en/of ontucht” („op zichzelf is er alle reden

om redelijke voorschriften op te volgen, ook al zijn die voorschriften tot stand gekomen op basis van aanwijzingen in plaats van bewijzen”) wel kon, wat hij had te zeggen, worden samengevat met: er is op het gebied van de hart- en vaatziekten veel minder zekerheid dan in slagzinnen dan wel wordt gesuggereerd. Deze ziekten doen zich uiterst grillig en onvoorspelbaar aan ons voor en over de vraag of primaire preventie (maatregelen die het ontstaan van de ziekte tegengaan of vertragen) iets uithaalt, kan weinig zinnigs worden gezegd.

Het helpt

Bijna haaks op het verhaal van prof. Meijler stond dat van prof. dr. A. C. Arntzenius. „Het helpt allemaal wel”, zo kan in een paar woorden worden aangegeven wat hij te zeggen had. „Helpt het, dat is de grote vraag, al deze moeite? Helpt het om de kans om de ziekte te krijgen, te doen afnemen? Ik zeg daarmee niet dat het zó moet helpen, dat op een gegeven moment de ziekte niet meer zal voorkomen in Nederland. Welnu, van het roken is gebleken dat het dat ook deed. De Britse artsen zijn opgehouden met roken en het aantal hartinfarcten bij hen is afgenomen. Dat is een feit. Bloedcholesterol . . . ik zeg dat het zeer waarschijnlijk helpt. (. . .)

Kan het verlagen van de bloeddruk het aantal hartinfarcten doen afnemen of althans de beroerte doen afnemen: het antwoord is ja”. Prof. Arntzenius toonde zich voorzichtig optimistisch. „Er zijn redenen om te zeggen: wie weet, ligt het hoogtepunt achter ons”. In Amerika is dat al duidelijk zo. Daar verminderde in de jaren tussen 1963 en '75 het gebruik van tabak met 22 procent, het gebruik van melk en room met 25, boter met 30 procent, eieren met 12 procent. De consumptie van dierlijk vet met 56 procent. In dezelfde periode nam de sterfte door hart- en vaatziekten af met 25 procent. Deze